

מראי מקומות- מנחות ק"ז

ובסיפא אמרי' דצריך להביא המרובה, ומ"ש. ולכאור' הביאור הוא פשוט, וכמש"כ רעק"א (לעיל ק"ו), דהיכא דלא פירש, א"כ כוונתו היתה למשמעות לשונו, וודאי משמעות לשונו הוא להמועט, דבלא"ה אין לדבר סוף, א"כ ע"כ סתם לשונו משמע הפחות. אבל היכא דפי' צריך להביא כל מה ששייך שהי' אומר (וע' לקמן דנתקשה השפ"א למה אמרי' כיום המרובה של קרבנות ציבור). וביאר רעק"א, דמה שצריך להחמיר בזה, אף דבעלמא אמרי' דהמוציא מחבירו עליו הראי', היינו משום דכיון דאמר הרי עלי, א"כ יש כאן ספק בל יחל, ולכן לעולם צריך להחמיר (ואינו דומה למש"כ איזה ראשונים דספק צדקה הוי ספק ממון ולקולא, דשם הוי ספק נדבה, ומספק לא חל ההתפסה על הממון ואינו ברשות הקדש, וממילא ליכא בל תאחר ובל יחל, משא"כ היכא דאמר לשון נדר, בזה ספיקו לחומרא משום ספק בל יחל).

(ה) **יביא כיום המרובה- כ' השפת אמת שאינו יודע הטעם של דין זה, והי' עלה בדעתו דמיירי שהתנדב יין ושמן לצורך נסכי ציבור, ובזה הי' מקום לומר דכן הדרך להתנדב על צורך יום א' ולחומרא כיום המרובה, אבל לא משמע הכי, ובפרט לת"ק דמתנדב לוג (דלעולם לא שייך בק"צ), והניח בצ"ע.**

(ו) **הרי עלי עולה יביא כבש- פרש"י, פחות שבעולות. והק' הנתחבות הקודש, מ"ש מהא דאמרי' לקמן (קח:) דתנן דהיכא דאמר א' מכבשי הקדש, דאמרי' דהקדיש הגדול משום דמקדיש בעין יפה מקדיש, וגם הרי מצוה הוא להביא מבחר נדריך, וא"כ לימא דכוונתו היתה לגדול. וכ' דצריכין לחלק בין אותו מין, דודאי כוונתו היתה לגדול שבאותו מין שאמר, ובין אם אמר עולה סתם, דבזה אמרי' דכוונתו היתה למין הפחות שבמינים, אבל כ' דעדיין צ"ע לבאר למה חילוק זה יהי' מחלק.**

(ז) **הרי עלי שור, יביא הוא ונסכיו במנה- פרש"י, כך נתפרש דינו בתורה שבעל פה. וכ' השפת**

(א) **והאיכא נסכים, לשיתין אזלי- הק' הנתחבות הקודש, א"כ מבואר דכיון דלשיתין אזלי, משו"ה לא הוה כולו למזבח, והרי אי' בזבחים (סא:): דשיתין הוסיפו, מעיקרא סבור מזבח אדמה, שהוא אטום באדמה, ולבסוף סבור שתיי' חשיב כאכילה, וא"כ, כיון הא דנבלע במזבח ע"י שיתין חשיב כאכילת מזבח ממש, והוא דשתיי' כאכילה, א"כ מאי מתרץ הכא דנסכין לשיתין אזלי ומש"ה לא הוה כולו למזבח, והלא מה דאזלי לשיתין הוא גופא אכילת מזבח מטעם דאכילה כשתיי', והניח בקו'.**

(ב) **ודלמא פריטי- פי' הברכת הזבח, למה יתן דינר כסף, יתן פרוטה של כסף, וע"ז משני באתרא דלא סגי פריטי דכספא. אולם ע"ש שהביא מש"כ רש"י בכתובות, שפי' שקו' הגמ' הוא דאימא שיתן לו נחושת או כסף שוה ק' פרוטות. ותמה עליו, הרי מבואר כאן דאמר מטבע, ולכן מהכ"ת לומר דכוונתו לכסף שוה ק' פרוטות, ע"ש ובצאן קדשים מש"כ באריכות ליישב פרש"י.**

(ג) **אמר אביי, שמחטטין בה פתילות ומקנחין בה נרות- פרש"י, מפילין ראש הפתילה כשהוא שרוף, ומקנחין הנרות של המנורה מאפרה שבתוכה. והק' בחי' הגרי"ז, הרי כשכבה הנר מדשנין הפתילה כולה, ומאי מחטטין שייך בה. ופי' דע"כ הביאור הוא דבאמת אינה כבה, אלא דלוק, ונשרף למעלה קצתו, וזהו דמחטטין, משום דהפתילה עדיין, דכל זמן שהוא דלוק אין מסירין אותה פתילה. וביאר בזה מש"כ ר' גרשום דמקנח הדשן של פתילה כשהוא עמום, והיינו כשהוא דלוק עדיין ולא כבה, דבכבה כ' דמקנחין. וע' בחי' רי"ז הלוי על הרמב"ם (עמ' 82) שג"כ הביא פי' זה, והוסיף שכ"כ הרמב"ן בשבת (כ"ב), דאם לא כבתה לא נתדשנה כל הפתילה, רק מוחט את הפתילות ומניחן כמה שהן.**

(ד) **פירשתי ואיני יודע מה פירשתי, יביא כיום מרובה- ולכאור' יש לעי', דברי שא אמרי' דהביא הפחות, דהיינו ג' לוגין של יין,**

טפי מחבירו, אבל מ"מ אינו נוטל ממה שיד כולם שוה בה. וע"ע בר' גרשום דמשמע דפי' דכל המותר מעות של אותו יום לא היו מקריבין ביום אחר (ומשמע שהוא פי' שהמקום לנצויי הוא אם הבית אב של יום ב' מקריב המותר מעות שהיו מיום א'), אלא היו מקריבין הכל באותו יום, בין רב ובין מעט, וממילא ליכא מקום לנצויי. וע"ע בשפת אמת דפי' באו"א, דאם הי' מותר מיום א', היו מקריבין אותו ביום ב', אלא דכיון שהיו נוטלין המעות משופר שנרשם בה יום א', א"כ הכהנים של הבית אב של יום א' היו נוטלין העורות, וחידוש הוא.

(ז) **וזעירי אמר כנגד פר ועגל, וכו' - פרש"י,** שהמתנדב פר לעולה, נותן לשופר ששמו פר, וכו'. והק' המקדש דוד (י"ט, י"ג), איך מביאין קרבן יחיד שלו ממה שנותן לשופר, הרי כל המעות מתערבות שם, והלא קרבן שלו צריך סמיכה, ואיך יכול לדעת איזה קרבן הוא שלו לסמוך עליו. ולכן פי' דע"כ מיירי דהתנדב פר בשביל קרבן ציבור, דהיינו לקיץ המזבח, ולא יהי' הקרבן שלו, ואף בכה"ג שייך לומר דאף נדב קטן ונתן גדול לא יצא, וזה כמו פי' ר' יונה בברכות דגם יחיד יכול לנדב לקרבן ציבור של קיץ המזבח.

(א) **ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא -** הק' הטהרת הקודש, הרי אפי' לרבנן ק', שהרי אם שני אנשים נותנים מעות לעגל, ומקריבין ממונם פר א', הרי לא קיים כל א' נדרו, ואיך מביאין כולם פרים. וכ' דבשלמא לפי מש"כ תוס' בתמורה דכאן מיירי במותרות, א"ש, דאין כאן נדר דצריך לקיים, אבל לפרש"י ק', והניח בקו'. וע' בישר וטוב (על תוס') דכ' דאף שלא ניתן אלא מעות עגל, היכא דמצרף ממונו עם ממון חברו להקריב פר, זה ג"כ הוי קטן והקריב גדול, דסכ"ס הוי הפר טוב לאכילה מעגל, ויש לו חלק בהפר [וחידוש הוא, דהא לכאור' צריך להביא קרבן של עצמו, ומדבריו נראה דהבין דזה אינו, אלא דצריך שיביא קרבן ממונו, אבל לאו דוקא שיהי' הקרבן שלו בלבד, וצ"ע].

(ב) **ורבי היא וכו' - כ' תוס', פי', אבל לרבנן לא** חיישינן, אע"ג דזמנין דשני לי', דההוא נתן לשם שני אילים והוא מביא פר תחתיהם. ודייק הרש"ש מדבריו דלפי רבנן דקטן

אמת להסתפק, האם עיקר הלכה זו נאמרה בסתמא, דאם לא פי' שום סך מסויים, דצריך להביא מנה, או דלמא אפי' פי' בהדיא שור בעשר סלעים, מחוייב הוא להוסיף עד מנה, והניח בשאלה.

(ח) **כנגד ששה בתי אבות הכהנים וכו' - פרש"י,** שכל משמר חלוק לשש בתי אבות כנגד ששה ימי שבוע, זה עובד יומו וזה עובד יומו, ובשבת כולן שוין. וכ' בהגהות הראמ"ה דאינו יודע היכן רמיזא דבר זה, דבשבת היו כולן שוין. וכ' דבאמת מהרמב"ם והערוך מבואר דהיו ד' בתי אבות, וכן הוא דעת רש"י בתענית (טו:). ומה דא"י כאן שעשו ששה שופרות, כ' הראמ"ה דהיינו משום דבשבת לא היו עולות נדבה, ולכן הבית אב דעבד בשבת בפעם א', בפעם ב' היו עובדין בא' מימי חול, וחזורין כולן חלילה עד שעבדו כולם בשבת. וע' במקדש דוד (י', סוף אות ב'), שג"כ העיר על הסתירה בדברי רש"י, ועוד העיר דבירושלמי ותוספתא דתענית אי' שהיו משמרות שבהם היו ה' בתי אבות, ויש שהיו בהם ו', ז', ח', וט', וגם שם מבואר דבשבת לא היו עובדים אלא בית אב א', ודלא כדברי רש"י כאן, וצ"ע בזה.

(ט) **שתקנו להם חכמים שיהא שלום זה עם זה -** מפרש"י מבואר דהמקום לאנצויי הי' שהבית אב שהי' ביום שלהם הרבה נדבות יחיד, לא יהיו יכולים ליקח קרבנות מהשופרות וליקח העורות, ואף דהי' לוקחים העורות מהנדבות עצמן, אבל בזה היו יכולים לומר דמזל שלהם הוא, משא"כ השופרות (דיכולין לומר דכולנו שוים בה), או כמש"כ בשטמ"ק, שיש לחוש לנדבות שלמים, דאז אין העורות של הכהנים. ולזה תקנו ששה שופרות, שלא יטול זה משופרות של זה, וכשהמעות באות, נותנין אותן לששה שופרות. אולם עדיין יש לעי', מה תקנו בזה, הרי ביום שהיו הרבה קרבנות, לא היו יכולים הכהנים של בית אב זה ליקח הרבה עורות. ומשמע מדברי רש"י דכיון דכל המקום לנצויי הי' משום שהבית אב אחר לוקחים מהשופר של כולם, א"כ אם אמרי' דכל א' מהם יש להם שופר שלהם, א"כ שוב אין מקום לחוש לנצויי, שהרי כל בית אב לוקח משופר שלו, ואף דאולי א' יקח

קיץ תשפ"ו

והביא גדול יצא, היינו אפי' ממין זה למין
אחר, אולם דייק מרש"י לקמן (ק.ח).
ומהרמב"ם דלא ס"ל כן.